

**vitéz Hangodi János csendőr alhadnagy,
csendőrőrsparancsnok, szakaszparancsnok**

(fia, v. Hangodi János elbeszélései, képei és dokumentumai alapján)

1900. március 8-án született Rákóczipalván, Szolnok megyében, egy hét gyermekes család elsőszülöttjeként. Édesapja kezdetben különböző uradalmakban dolgozott, de igen sokat kellett a családnak vándorolnia, mert amikor az urasági intézők avas szalonnát és dohos lisztet mértek, akkor nagyapám kezében megvillant a "szekerce" és ez azonnali újabb álláskeresést jelentett. Ezek az események édesapámba örökre belevésődtek, ami miatt a szegény ember iránti szeretet csendőrkorában is jellemzője lett.

A család végül Újszászon telepedett le, ahol nagyapám, mint önálló, megbecsült kerégyártó iparosmester dolgozott.

Az első világháború kitörésekor édesapám még nem töltötte be a 18-ik életévét, de beállt katonának és végigharcolta a háborút (Isonzo, Piave). Többször megsebesült, de Isten kegyelméből élve tért haza. Nem sokkal a háború után részt vett a románok támadásának a visszaverésében is, többek között Szolnokon, és a Tisza ún. "Százlábú" hídjánál, ahol újabb sérüléseket szenvedett a román géppuska tüztől.

Hangodi János, mint fiatal honvéd.

Ritka fénykép, melyen a három csendőr testvér együtt látható: a ceglédi lovas laktanya udvarán, jobb oldalon Hangodi Lajos, mellette Hangodi János, középen legfelül Hangodi István.

1934, Abádszalók. A lovas csendőr őrs parancsnoka.

Ezt követően jelentkezett a magyar királyi csendőrségbe, ahol mint a legfiatalabb tiszthelyettes alhadnagy, sok elismerő dicséretben részesült.

Édesapám rábeszélésére két fitestvére, István és Lajos is a csendőrhivatást választotta. Ők is kiváló csendőrök lettek, s ők is végigharcolták a második világháborút. Tudtom szerint ők voltak az egyetlen "három-fivér" pár a csendőrségben.

1928-ban Budapesten ismerte meg édesanyámat, az anyai ágról erdélyi származású Máté Katalint, egy ötgyermekes újságkiadó (Kis Újság) leányát, aki okleveles női szabó volt. De öt évig kellett várniuk, mielőtt a csendőrség szolgálati szabályzata által meghatározott nősülési keret megengedte házasságkötésüket, amelyre 1933-ban került sor, amikor édesapám már az abádszalóki lovas őrs parancsnoka volt (előzőleg a ceglédi majd a szegedi őrsökön szolgált).

Abádszalók ideális állomáshely volt édesapámnak, mivel nagyon szeretett horgászni, halászni, és ott minden szabadidejét a Tiszánál tölthette, ami nagy örömeire szolgált.

Édesapám, mint lovascsendőr és díjnyertes ló ugrató, nemcsak a lovakhoz értett nagyszerűen, de a kertészkedéshez is, amellyel országos első helyet nyertek a csendőrudvar és kert kifejlesztésével. Pisztolylövési és hadi puska lövési versenyeken is részt vett, s két alkalommal az országban első helyezést nyert. 1934-ben éppen egy ilyen lövési versenyről tért haza, mikor az állomáson "Fiú!" kiáltással fogadták csendőr bajtársai, jelezve neki első gyermeke, azaz az én születésemet.

1935. Egy éves kisfia a lovon.

Álma volt, hogy fiából, Jánosból egykor szintén lovas csendőr váljék. Itt, 5 évesen, Muki nevű lován.

Az Abádszalóki boldog életnek egy telefonhívás vetett véget. Berlányi osztályparancsnok (később alezredes) úr telefonált, hogy édesapámat az a rendkívüli nagy megtiszteltetés érte, hogy kiváló munkájának és megbízhatóságának elismeréséül őt bízzák meg a kenderesi őrsparancsnoki tisztséggel, mivel Horthy Miklós Kormányzó úr sok időt tölt Kenderesen, és éppen ilyen embert akarnak mellette, mint édesapám.

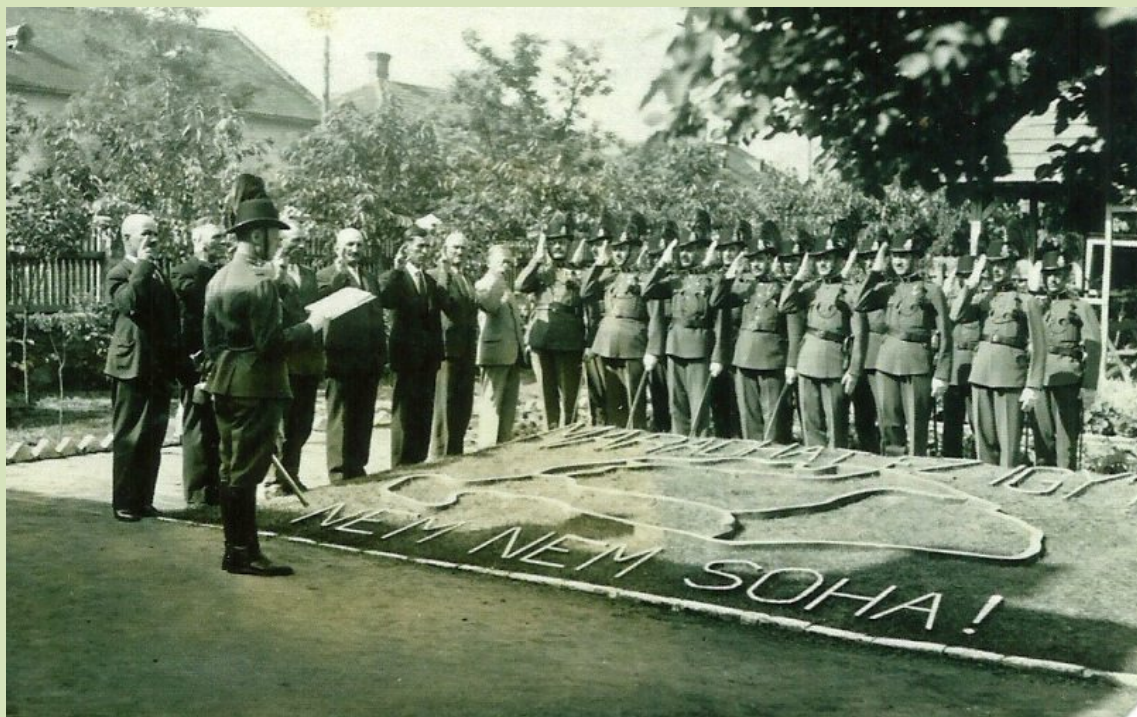

1935. Hangodi János és felesége a baloldalon, két fitestvérének, a csendőr Istvánnak és a cipésmester Dezsőnek az esküvőjén. Dezső mellett a legfiatalabb Hangodi lány, Veronka, s mellette a még nőtlen csendőr testvér, Lajos. Hangodi János mögött állnak a szüleik.

1940, Törökszentmiklós. A lovas csendőr őrs parancsnoka.

Természetesen édesapám értette, hogy milyen magas kitüntetést jelent ez a kinevezés, de mégis szomorúan újságolta édesanyámnak, hogy vége a horgászásnak, halászatnak, mert a kenderesi őrsparancsnoki élet ezt nem engedi meg, mivel az ottani feladatok teljes odaadást és országos figyelmet kívánnak. De csoda történt, mert egy hét múlva Berlányi úr újra telefonált, s nagy sajnálattal közölte, hogy édesapám mégsem lehet a kenderesi őrs parancsnoka, mert rájöttek, hogy édesapám katolikus vallású lévén nem kísérhetné a református Kormányzó urat a templomba, holott az feladatai között lenne. Ehelyett azonnali hatállyal Törökszentmiklósról nevezték ki őrsparancsnoknak. Törökszentmiklóson volt az ország legnagyobb lovas csendőr őrs. Ez édesapámnak roppant örömet jelentett, s a család csodálatos kilenc évet töltött Törökszentmiklóson, ahol édesapám, akkor már mint alhadnagy őrsparancsnok, megint országos hírre tett szert az őrs udvarának és kertjének kialakításával.

1938. Nyugdíjas csendőrök eskütétele a törökszentmiklósi őrs udvarán,
(Az udvar kinézetével országos első díjat nyert.)

1937 vagy 1938. Cegléd. A felső képen Hangodi János baloldalon fehér lovon a lovas csendőreit a díszfelvonulásra készíti fel. Alsó kép: a díszfelvonulás. (Sok hasonlót vezényelt.)

1937, Törökszentmiklós. Hangodi János vezetésével az őr díszfelvonulása a március 15-i ünnepélyre.

A második világháború véglegesen végét vette örömünknek, terveinknek, de nem csak a miénknek, hanem egész nemzetünkének is. Édesapámat Szolnokra helyezték, mint szakaszparancsnokot. Ekkor már hárman voltunk gyerekek, Katóka kishúgommal és Lajos öcsémmel.

A háború vége felé édesapámat a budapesti vár védelmébe osztották be, amelyben, mint tudjuk, több mint kétezer csendőr halt hősi halált a nemzetért. De édesapámat Isten itt is más irányba vitte, mert őt, az egyszerű alhadnagyot bízták meg azzal a feladattal, hogy próbálja meg összeszedni a csendőr családokat, hogy legalább azok megmeneküljenek a csendőr-gyűlölő szovjetek által ekkor már ismertén elkövetett kegyetlenkedésektől és vérengzéstől.

1938. Szolnok, őrsparancsnoki és szakaszparancsnoki találkozó.

Felső sorban baloldalon: Nyitrai István közlekedési hadnagy, Hangodi János legjobb barátja. Együtt harcoltak az első világháborúban. Lásd külön életrajzát.

Felső sorban balról harmadik: Nemes Bálint. Ő lett a Törökszentmiklósi őrs parancsnoka Hangodi János után. A fronton megsebesülve orosz hadifogságba került, s ottani szenvedéseibe belehalt.

Felső sorban balról hatodik: Hangodi János

Felső sorban nyolcadik: Dalmadi

Fentről második sorban balról hetedik: Papp Zsiga, gazdasági osztályvezető

Alsó sorban balról harmadik: Kiss István, vértanúhalált halt, az ÁVÓ-sok agyonverték

Alsó sorban balról negyedik: Maczky László. Életrajzát lásd külön.

Alsó sorban balról ötödik: Halmagyi Tibor százados – később alezredes (eredeti neve Hoffman volt), családjával valószínűleg Ausztriában bombatámadás közben halt meg.

Egy kb. negyven kocsis oszlopból álló menet indult el Ausztria felé azzal a reménnyel, hogy az angoloknak való megadásuk által elkerülik az oroszok általi biztos halált. A kocsis oszlopot pár tucatnyi csendőr kísérte, sokszor csak öt kilométeres távolságra az oroszok előtt, több alkalommal harcra keveredve a szovjet elő-őrsökkel, amely összecsapásokban emlékezetem szerint hat csendőr halt hősi halált, mire a kocsis oszlop eljutott az angol csapatokhoz. Én, kilencévesen az élelmiszeres kocsit hajtottam Csillag és Baba nevű lovaimmal, Újszásztól a fogságig. Visszaemlékezve, gyerekfejjel nem éreztem halálfélelmet, pedig jól emlékszem, amint a Rata nevű orosz gépek géppuskázták kocsis oszlopunkat.

Az angolokat elérve megtörtént az angolok előtti hivatalos leszerelés, de édesapám ezt is különös módon élte át. Az angol katonák sorba állították az úgynevezett hadi foglyokat (sok katona is volt már a csendőrök között) és felszólították őket fegyvereik átadására. Mi, a gyerekek a közelben ácsorogva figyeltük amint az angol katonák az átadott fegyvereket egy ott álló teherautóra feldobálták. Egy angol őrnagy Jeepjéből felügyelte a leszerelést. Édesapámhoz érve egy kis kavargás támadt, mivel egy tolmács előkerítése után kiderült, hogy édesapám megmondta az angoloknak, hogy elvehetik tőle a fegyverét (csak oldalfegyvere, azaz pisztolya volt), de azt ő maga le nem oldja, és oda nem adja. Az angol katona erre leoldotta édesapám

fegyverét a szíjjal együtt, s már dobta volna fel a teherautóra, mikor az őrnagy odaintette magához. A leszerelés lebonyolítása után, mikor már egy hadifogolynak sem volt fegyvere, az őrnagy odament édesapámhoz és saját kezűleg csatolta vissza édesapámra oldalfegyverét. Az őrnagy annyira megbízott édesapámban, hogy mikor az angol Montgomery tábornok elé kellett járulnia, a pisztolyával felfegyverzett édesapámat vitte magával, mitsem tartva attól, hogy édesapám talán merényletet követne el. (A nyugati hatalmak jól ismerték a csendőrök megbízhatóságát, aminek köszönhetően a menekült táborokban a rendvédelemre felhasználták a táborba került csendőröket, fegyvereiket visszaadva.)

A leszerelést követően, mint gyermek, nem tapasztaltam semmi bántódást vagy fájdalmas dolgot, amely a családokat érintette volna. Volt ennivalónk, s mi, a gyerekek, naphosszat egy nagy réten, egy kis patak közelében játszottunk.

Az őrnagy barátságot kötött édesapámmal és pár nap múlva egy vadonatúj BMW oldalkocsis motorkerékpárral ajándékozta meg. Megismerve édesapám lovas tehetségét és lóidomítási szakszerű tudását, felajánlotta édesapámnak, hogy családjával menjen vele Angliába, mivel ő lótenyésztéssel és idomítással foglalkozott. De édesapám nem fogadta el ezt a csodás ajánlatot, mert vissza akart térni szeretett hazájába, szülőföldjére, a Tisza mellé, mondván, hogy ő soha senkit nem bántott és csak a rendet és a nép békéjét szolgálta, ezért nincs mitől félnie. Meg sem álmodta, hogy mennyi szenvedés vár ott rá és családjára, csupán azért, mert csendőr volt.

Már nem sokkal a határ átlépése után kb. 250 csendőrt az igmándi erdőbe hurcoltak civil-ruhás csapatok, kegyetlen, megalázó körülmények között. Édesanyám valami módon eljutott az angol vagy az amerikai parancsnoksághoz és azok gyors intézkedésére az összes elfogott csendőrt és katonát azonnal szabadon bocsátották. Édesanyámnak a továbbiakban is óriási szerepe volt abban, hogy édesapám túlélte a börtönöket, a kínzásokat, az Andrassy út 60-at is, és külön fejezetet érdemelne, hogyan harcolt édesapámért, esküje szerint, mint hűséges csendőr feleség. (Cselekedeteivel kiérdemelte a vitézi és Szent László lovagrendbe való felvételét.)

Hazatérve édesapám bujkálásra kényszerült. A család Szakálasra, édesanyám húgához menekült, akiknek akkor szép tanyájuk volt. Persze ők is a "kulákok" listájára kerültek, s férje hat évet töltött emiatt orosz munkatáborban, a Kaukázusban. Édesapám a tanyán csodálatos búvóhelyet épített ki magának, egy kis alagúttal, ami egy közeli akácosig vezetett. De az ő természete nem felelt meg a bujkálásnak. Csak szabad emberként tudta elképzelni az életét. Ezért másfél év után, nem bírva tovább a bujkálást, nagy nehezen rábeszélte az egyik tanyán dolgozó kocsist az "elárulására." Ezzel jó jövőt biztosíthatott a kocsisnak, aki őt példaképként tisztelte és becsülte. A kocsis halálra rémült a gondolattól, hogy szeretett édesapámat elárulja, de végülis sikerült meggyőzni, s édesapám utasítása szerint eljárva elment a rendőrségre, és bejelentette, hogy ő tudja, hogy hol bujkál az általuk keresett híres Hangodi csendőr.

Egy álmatlanul, feszültségben töltött éjszaka után két teherautó érkezett a tanyára állig felfegyverkezett rendőrökkel és civil-ruhásokkal egy Korom nevezetű rendőr parancsnok parancsára, akik óvatosan kezdték megközelíteni a tanyát. Mikor közelebb értek, hallottuk, amint a parancsnok kiadta az utasítást, hogy most már kúszva közelítsenek, mert "innen már könnyen leszedhet bennünket". Később tudtuk meg, hogy egy géppisztollyal és gránátokkal felfegyverkezett "vadállat" elfogására voltak felkészítve. Olyan is akadt köztük, aki úgy köszönt el a családjától, hogy egy olyan ember elfogására indulnak, aki "néhányunkat meg is ölheti, mert

nem kegyelmez senkinek". Édesapám, látva a közeledésüket, mondta sógornőjének, hogy nyissa ki a nagy ajtót, nehogy betörjék. Édesanyámtól azzal búcsúzva, hogy "Katókám, vigyázz a gyermekeinkre," beállt a nyitott ajtóba, karba font kezekkel. Üldözői meglepődve néztek édesapámra. Végre előkerült a parancsnok is valahonnan hátulról, és a kezében úgy remegett a pisztoly, hogy édesapám rászólt, hogy vigyázzon, mert még elejti a pisztolyt és lábbon találja löni magát.

Ezután jött édesapám igazi kálváriája, a tipikus csendőr-sors, a vallatások, testi és lelki kínzások, internálás, és műtét a kínzások okozta sérülések miatt. Édesanyám írott feljegyzései szerint a szolnoki ÁVÓ parancsnok Lombos (Lövi) nevezetű volt, aki Várnai százados és a Selmeci és Gyémánt nevű „verőlegények” által zúdította édesapámra a leírhatatlan szenvedéseket. A fogdából vitték a műtetre is, amit dr. Drexel nevű orvos altatás és érzéstelenítés nélkül végzett el rajta, mondván, hogy „nem verték meg eléggé” a Budai-Déli internáló táborban. Három évi hihetetlen sok utánjárás eredményeképpen édesanyám kiharcolta, hogy bírósági tárgyaláson bebizonyítsa ártatlanságát. Tanúkat gyűjtött, akik igazolták édesapám feddhetetlenségét. A tárgyalóteremben hátulról "Kötelet neki!" bekiáltások hangzottak ugyan olyan személyek részéről, akiket édesapám soha nem is látott, de ennek ellenére a bíró, az abban az időben ritkán előforduló becsületességgel a tények alapján mégis ártatlannak ítélte, és elrendelte szabadon bocsátását (ügyvédjüket, dr. Porzsolt Miklóst később az ÁVÓ-sok ugyancsak agyonverték).

A család édesapám fogságának évei alatt teljesen nincstelenül maradt. Édesanyám nemcsak édesapám érdekében mozgatott meg minden lehetséges követ, de gyermekei érdekében is. Kérése tizenkettedik Pius Pápához is eljutott, akinek közbenjárására a fiúkat a Váci piarista gimnázium intézetébe, leánykájukat pedig Pestre, az angolkisasszonyok/apácák intézetébe helyezték el, hogy átvészelhessük a teljes nincstelenség idejét.

Édesapámat szabadon bocsátása után is az ÁVÓ állandó megfigyelés alatt tartotta és ismételten zaklatta. Hetenként kellett a rendőrségen jelentkeznie és sok megaláztatásban részesítették. Ennek ellenére, mivel az emberek többsége szerette édesapámat, aki kilenc éven át volt a csendőr őrsük parancsnoka, és köztiszteletben tartotta. Kiváló kertésztehetségének is híre ment, s sokan felkeresték, még a rendőrök közül is tanácsért. Egyszer a párttitkár, a termelőségvetkezeti kertjeinek elgazosodását látva megjegyezte, hogy "nézzék meg a csendőr földjét és tanuljanak belőle." Kertésztudásával másokat is felemelt. Elment vagy nyolc Tiszapart menti tanyához, s megmagyarázta nekik, hogy a földjük mellett folyó Tisza vizének hasznosításával csodálatos paprikatermést tudnának elérni. Az emberek kezdtek számolgatni, s hamarosan az édesapámtól kapott paprika plánták ezrei sorakoztak mindegyikük földjén, és négy év múltán mind a nyolc család már a faluban tudott szép házat vásárolni magának.

1956-ban, a magyar nép dicső forradalmának leverése kapcsán én vittem a hírt, hogy közelednek a "pufajkások", hogy „véget vessenek egyszer s mindenkorra a nép ellenségének, a csendőröknek”. Szüleim kishúgommal, Katókával félóra alatt összepakoltak, és elindultak nyugatra, az ismeretlen felé. Édesapám csak annyit mondott, hogy fiacskám, vigyázzatok magatokra. Fitestvérem és én már családostan voltunk, kislányom akkor volt három hónapos, így mi nem mehettünk velük. Kalandosan, de Isten kegyelméből elérték a szabad világot. A hosszú hajóúton Kanada felé a bevándorlási hivatalnokok kikérdezték Édesapámat végzettségéről, mihez-értéséről. Kertészkedési tudása miatt Vancouver felé, Victoriába irányították, a "virágok hazájába."

1958-ban, 58 évesen kezdte édesapám új életét. A Mount St. Mary kórház apái vették a családot pártfogásukba. A nyelvet hamar elsajátítva, a kórház mellett vettek egy házat, s édesapám a kórház körül gyönyörű kertet alakított ki, erős kőfalakkal, amiket később fiával együtt emelt, és szökőkúttal, amelyet azóta is sokan megcsodáltak. Felesége pedig az apák ruháinak varrásával is elnyerte azok háláját és megbecsülését. A csendőrök becsületének érdekében is sokat fáradozott, kiérdemelve a vitézi, a Szent László és a Konstantin lovagrendekbe való felvételét. (Édesanyám is felvételt nyert a Szent László lovagrendbe, a családért folytatott rendkívüli harcáért és a csendőrségért végzett munkájáért.) De szeretett hazájuk elvesztése mindig árnyékot vetett boldogságukra, és nagy szomorúságukra leányuk, Katóka, fiatalon meghalt a menekülés során szerzett betegségben, egy két és egy négy éves árvát hagyva hátra. Habár nem volt költő, de a haza utáni vágya oly erős maradt mindvégig, hogy versekbe is foglalta honvágyát (lásd a mellékletben).

1987-ben, hű élettársával, feleségével.

Édesapám 1987. szeptember 11-én szívroham következtében halt meg, 87 éves korában. Mellette ülő édesanyámnak csendesen odaszólt, "Katókám, megfognád a csészét?" - mivel éppen teát ivott - , s egyet sóhajtvá visszaadta lelkét Teremtőjének. Édesanyám 96 éves korában 2006-

ban hunyta le csendesen a szemét. Mindketten idegen földben nyugszanak, de pár rög alatt a Tisza partjáról.

M. kir. szegedi V. csendőrkörzeti parancsnokság.

75.szám.
Kt.1935.

HANGODI JÁNOS

szolnoki osztályparancsnokság állományába tartozó tiszt-
helyettesnek hosszú csendőrségi szolgálati ideje alatt
a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett igen buzgó és
eredményes tevékenységéért és igen jó magaviseletéért a
szolgálat nevében elismerésemet fejezem ki.

Szeged, 1935. február 22.

J. Hangodi
kerületi parancsnok.

M. kir. szegedi V. csendőrkörületi parancsnokság.

637. szám.
Kt.1937.

HANGODI JÁNOS
m.kir. csendőrtiszthelyettes

M E D I C S É R E M,

mert az 1937. szeptember hóban lezajlott hadgyakorlatok alkalmával, az idegenellenőrzés felelősségteljes és szigorú végrehajtásában, a honvédségi érdekek szem előtt tartásával és fáradtságot nem ismerő odaadással teljesítette szolgálatát.

S z e g e d, 1937. december 9.

[Handwritten signature]
idgl. k. p. k.

Néhány jellemző történet v. Hangodi János életéből

Csendőr rátermettség

Nagykörűben, mint buszvezető dolgoztam, mikor egy Papp nevezetű idősebb ember elmondott nekem egy történetet a csendőr édesapámról. Elmesélte, hogy fiatal révészinas volt a kompon Nagykörűnél a Tiszán. Egyszer, mikor éppen a Törökszentmiklósi oldalon volt a komp, rávágatott lovával a kompra édesapám, s rájuk szólt, hogy húzzák át a kompot, amilyen gyorsan csak bírják. Az öreg révésszel együtt engedelmesen húzták is tőlük telhetően. A komp végén egy farúd volt keresztben, hogy menetközben nehogyanis valaki beleessen a vízbe. Mikor a parttól vagy 10 méterre lehettek, a csendőr megsarkantyúzva lovát, átugratta a farudat, bele a vízbe, s pillanatok alatt már a parton vágatott tovább sürgős célja felé. Mikor az inas félve megkérdezte az öreg révést, hogy ki volt ez a vakmerő, az nem éppen gyöngéd szavakkal kioktatta, hogy márpedig az volt a törökszentmiklósi új őrsparancsnok.

Fizikai erő

A börtönből és internálótáborokból való szabadulás után édesapám földműveléssel, kertészkedéssel foglalkozott. Egy nyári napon édesanyám megkért, hogy vigyem ki biciklivel édesapámnak a paprika földre az ebédjét. Odaérve láttam, hogy édesapám éppen a paprikasorok közötti barázdákba szivattyúzta a Tiszából a vizet, egy olyan kézi szivattyúval, amit egy barátjától kapott, s amit annak idején négy ember működtetett. Most édesapám húzta, egyedül. A szivattyúzásban nem lehetett pihenőt tartani, mert a víznek állandóan folyania kellett, s a föld viszont szomszajosan nyelte a vizet a sok ürgelyuknak köszönhetően. Ezért édesapám megkért, hogy húznám-e én a szivattyút egy kicsit, amíg ő bekapja az ebédet. Én magabiztosan láttam a munkához, hiszen kisportolt, meglehetősen erős fiatalember voltam; édesapám pedig leült a diófa alá ebédelni. De már vagy 10 perc után kezdtem a levegőt kicsit gyorsabban szedni, s félóra elteltével már úgy éreztem, hogy összeroskadok. Ránéztem édesapámra, hogy ugyan mikor fejezi már be az ebédet, de ő is rajtam tartotta a szemét, s látva kínlásomat, megköszönve segítségemet átvette tőlem a szivattyú húzását, s folytatta naplementig. Sírva toltam haza a biciklimet, fájdalmamban, hogy ezt a csodálatos lovas csendőr édesapámat ilyen sorsra juttatták. Mintha egy lélekben megbilincselte gályarab lett volna, csak mert csendőr volt.

Előjárók tisztelete

Még azon években is, mikor annyit szenvedett csendőr mivolta miatt, nagy szeretettel és tisztelettel gondolt testületére, volt előjáróira, amit szemtanúként is megtapasztaltam. A kertben termesztett árut rendszeresen Fegyvernekre vittük a piacra. Egy alkalommal, az áru lerakása után a kocsit és a lovakat elvittem egy piacon kívüli helyre, s visszajövet éppen tanúja lettem, amint édesapám vigyázzba vágja magát egy idős férfi előtt, aki pedig édesapám vállára tette a kezét. Pár szót váltottak, majd szüleim megrakták a bácsi szatyorját zöldségfélékkel, s aztán elköszöntek, édesapám újra vigyázzállásban, míg az idős bácsi újra édesapám vállára téve a kezét. Mikor kíváncsian megkérdeztem édesapámtól, hogy ki volt ez az illető, meghatódva mondta, hogy "Az fiam vitéz Naray Jenő altábornagy úr volt!" (Naray Jenőt Fegyvernekre telepítették ki, egy istállóba, súlyos beteg feleségével és fiatal leányukkal, ahol felesége betegségébe nemsokára bele is halt.)

Deportálási történetek

A zsidók gettózása már folyamatban volt, ahonnan az akkori ismeretek szerint a zsidó családokat munkatáborokba szállították. Törökszentmiklóson is volt egy ilyen gyűjtőhely, amelynek őrzését sajnos az államhatalom a csendőrség feladatává tette. Egyik este, a laktanya esti kilenc órai kapuzárása után az ügyeletes jelentette édesapámnak, hogy egy személy szeretne vele beszélni. Édesapám fogadta is a lakásán, s kiderült, hogy az illető dr Krammer Dezső volt, aki jó pár évvel azelőtt engem meggyógyított valami súlyos gyermekkori betegségből. Elmondta, hogy leányát, Lilikét elvitték a gettóba, s tudomására jutott, hogy hamarosan tervezik más helyre szállítani őket. Kérve kérte édesapámat, hogy valahogy hozassa ki onnan a leányát, hogy ő elbujtathassa egy titkos búvóhelyen a kórházban. Édesapám megígérte neki, hogy megteszi, amit megtehet a Lilike érdekében. Másnap beüzent egy csendőre által Lilikének, hogy essen össze és hivatkozzon nagy hasi fájdalomra. Lilike az üzenet szerint viselkedett, és a vöröskeresztes mentő beszállította a szolnoki kórházba. Így menekült meg Krammer Lili. A háború után az édesapám meghurcolását követő tárgyalásra viszont nem volt hajlandó felutazni, mert a cukrászüzletét nem akarta egy napra sem bezárni. De története a bírósági tárgyaláson mégis elhangzott, az édesapám melletti sok más tanú mellett.

A másik történet: Édesapám együtt harcolt az első világháborúban Poljanetz Nándorral, és ezt követően örök barátság fűzte őket össze. Muki bácsi, ahogy mi neveztük, komoly beosztásban dolgozott a szolnoki villany erőműveknél mikor édesapám a szolnoki csendőr szakasziparancsnok volt. A szolnoki gettózás megkezdésekor egyik este telefonált édesapámnak, hogy nagy baj van. Kiderült, hogy felesége, Hermin néni zsidó származású volt. Másnap Szakállasról, arról a tanyáról, ahol édesapámat pár évvel később elfogták, jött a kocsis (aki édesapámat később „feladta”, és vitte Hermin nénit és 14 év körüli Zsuzsika lányukat a két kis pincsi kutájukkal a tanyára, ahol át is vészték a nehéz időket és később ők is személyesen tanúskodtak édesapám mellett.

Visszaemlékezés a Budai-Déli internáló táborban átéltekre

„A Budai-Déli internáló táborban borzalmas állapotok voltak. Egy féllábú gonosztevő alezredes volt a tábor parancsnoka. Kegyetlensége nem ismert határt. A legkisebb ún. szabálytalanságért harminc- negyven-napi magán, illetve sötét zárkával sújtotta a internáltakat, csökkentett étellemezzel és minden kedvezmény (levél, csomag, látogatás) megvonásával. Akik túléltek ezen szörnyű napokat, azok mint ember-roncsok kerültek vissza a közös terembe. Volt, aki belehalt, vagy beleőrült a sötét zárkás büntetésbe.

Az étellemezés kevés, és sok esetben élvezhetetlen volt. Tetvek és poloskák is pusztították az internáltak erejét.

Dr. Nagy István internáltakat nyolc hónapig kínozták a katona-politikai osztályon. Láttam összeroncsolt ujjait, kivert fogait, és fején a sebhelyeket.

Egy Üveges nevű tüzér főhadnagynak számos hasított sebhelyet láttam a testén, amit szintén a katona-politikai osztályon vallatás alatt hasítottak rajta, majd besózták.

Zsengellér csendőr százados úr elmondta, hogy őt az Andrássy úton egy lassan-ölő méreggel itatták meg...(később megtudtam, hogy halála előtt rövid idővel kiengedték az internáló táborból, hogy otthon haljon meg)...

Az internáltak tudták, hogy a csendőrség tagjait üldözik legjobban, azért a fogolytársak őket különösen tisztelték és mindenki bizalmasan barátkozott velük...

Egy-egy becsempészett Biblia kézről-kézre járt. Tudtuk és éreztük, hogy a jó Isten segítségén kívül senkire sem támaszkodhatunk.”

*A fenti idézet v. Hangodi János kézzel írott visszaemlékezéséből való,
melynek ide vonatkozó részét csatoltuk.*

Visszaemlékezés a parancsteljesítés áldozataira

„A szolnoki osztályparancsnokság 1944. szeptember utolsó napjaiban kiadta a parancsát az őrsparancsnokoknak, hogy idő előtt senki ne hagyja el állomáshelyét, hanem csatlakozzon a legénységével a harcoló alakulatokhoz, s csak harcban vonulhat vissza az osztályparancsnokság székhelye felé.

1944. október 8-án a Mezőtúr felől menekültek értesítették **Székely András** tiszthelyettes rákóczipfalvai őrsparancsnokot, hogy az oroszok már a község határában vannak. Az őrsparancsnok úgy határozott, hogy nem vonul harc nélkül vissza, hanem a község szélén felveszi a harcot a közeledő ellenséggel. A tartalék löszert kivitette a község szélére, s ott hatodmagával tüzelőállást rögtönzött.

A közeledő ellenség előegységeivel tűzharcba bocsátkozott, és a túlerővel szemben csak lépésről lépésre, háztól-házig vonult vissza. A civilek közül többen kérték, hogy vonuljon vissza Szolnok irányába, mert nyugatról az ellenség már a község belsejébe behatolt.

Székely őrsparancsnok azonban az utolsó töltnéig tüzelt a minden irányból közeledő ellenségre, majd másodmagával szuronnyal próbált védekezni, de végülis a túlerő győzött, és másodmagával elfogták. A lakosság annyit tud róla, hogy a késő délutáni órákban felsőruhájától megfosztva oroszok és nem falubeli civil-ruhás egyének kísérték a Tisza irányába kettőjüket.

Kovács Károly tiszthelyettes pusztakengyeli őrsparancsnok és egy társának sorsa teljesen azonos Székely tiszthelyettes sorsával. Őt és társát a lakosság a Léderer major közelében látta, amikor a muszkák egy pár ismeretlen civil társaságában véres alsóruhában kísérték. A muszkákkal folytatott harca, az utolsó töltnéig való védekezése is teljesen azonosan zajlott le a rákóczipfalvai őrsparancsnok harcával. A végzet beteljesedésében sem látszik lényeges különbség: mindkettőjüket egyforma állapotban látta utoljára a lakosság.

Megjegyezni kívánom, hogy Törökszentmiklós község védelménél kettő, és Fegyvernek község védelménél egy csendőr halt hősi halált. Tehát szakaszom területén közvetlen az őrs állomás (faluk – községek) védelménél **hét csendőr hősi halott** volt.”

*A fenti idézet v. Hangodi János kézzel írott visszaemlékezéséből való,
melynek ide vonatkozó részét csatoltuk.*

Csillapíthatatlan honvágy

Édesapám nem volt költő, de felszakadt benne az az iszonyú hazátlanság, az a leírhatatlan lelki fájdalom, keserűség, hogy száműzetésbe kényszerült, elszakítva hazájától, népétől, a Tisza-parttól, mindentől, amire feltette az életét. Megfosztották gyermekeitől és unokáitól. Ebbe sosem tudott belenyugodni. Sokszor mondogatta, „Fiacskám, a muszkák ki fognak menni, nem is olyan soká, és akkor hazamegyünk mindannyian, mert szabad lesz nemzetünk, és letelepedünk a kanyargós Tisza-partján, és majd ott alusszuk örök álmainkat, ahol őseink, szüleink vannak

nyugovóra helyezve.” Ezek az érzések oly erősek voltak benne, hogy még versírára is készítették, amelyből itt csak egyet mellékelünk:

Éjjel nappal rád gondolok nyárfalombos Tisza-partja.
Bölcsőm voltál, játszótársam, bujdosásban jó barátom,
Üldözésben útitársam, Tisza-partja.
Nagyapám a fűzfa sípnak a zöld ágat tőled kapta,
Furulyámnak a jávorfát én metszettem a hajlatba.
Furulyámon szólt a nóta; sok idő telt el azóta.
Elnémult a fűzfa sípom, furulyámból nem jön nóta.
Kakukk madár ne keressél, de várjál rám,
Mert még egyszer a Tisza partján szól a nóta .

Canada, 1959. jan. 10.

Éjjel, nappal rád gondolok
nyárfalombos Tisza-partja.
Bölcsőm voltál, játszótársam,
bujdosásbani jó barátom, üldö-
zésben útitársam. Tisza-partja.
Nagyapám a fűzfasípnak
a zöld ágat tőled kapta. Tu-
snyámnak a jávorfát én met-
szettem a hajlatba.
Furulyámon szólt a nóta, sok
idő telt el azóta. ~~Ugyanúgy nagyapám is~~
~~így, mint~~ Elnémult a fűzfa-
sípom, furulyámból nem ^{jön} nóta. Ka-
kukk madár ne keressél, de várjál
rám, mert még egyszer Tisza-partján
szól a nóta.
Canada, 1959. j. 10.

Családtagok sorsa.

Testvére, v. Hangodi István m. kir. csendőr alhadnagy

Hangodi István (1901-1980), a karácsondi, huszti és nagykaposi őrsökön szolgált, majd mint alhadnagy, Ungváron volt szakaszparancsnok. A háború végén ő is Ausztriában esett fogságba, ahonnan Ausztráliába sodródott. Karosszéria lakatosként dolgozott, de mindvégig hontalannak érezte magát, ami testileg is, lelkileg is felemésztette. Három leánya és egy fia ma is ott él.

Hangodi István csendőr főtorzsórmester, őrsparancsnok fényképe az 1939. évi szeptember 15-i [Csendőrségi lapokban](#) (626. o.), ahol „Kárpátalja hős csendőrei” cím alatt megemlékeztek azokról, akiknek a Kárpátalja megszállása alkalmából az ellenséggel szemben tanúsított bátor magatartásukért kitüntetést adományoztak.

(Hangodi Istvánnak nyolcadmagával a magyar bronz vitézségi érmet.)

Testvére, Hangodi Lajos m. kir. csendőr számvivő főtörzsőrmester

Az 1930-as években a Bódvaszilasi őrsnél volt járőrvezető, majd elvégezvén a számvivő tanfolyamot, 1940-től a szikszói számvivőségen szolgált, 1943-tól mint tiszthelyettes. 1939-ben vette feleségül **Kovács József csendőr tiszthelyettes** Olga nevű leányát. (Apósa az első világháború előtt címzetes őrmester, majd első osztályú őrmester, őrsparancsnok volt. Sepsi, Semse, Zétény, Mezővári, Selyeb, Ragály, Bánréve, Szin őrsein szolgált, s 1924-ben tiszthelyettesként ment nyugdíjba).

Csendőrségi és megszenvedett életéről fia külön részletes élettörténetet készít.

Hangodi Lajos m. kir. csendőr főtörzsőrmester.

Fia, v. Hangodi János, feleségével, Eszterrel 1955-ben esküdött örök hűséget a Szolnok közeli Nagykörűben. (Eszter nagybátyja, **Németh Sebestyén** szintén csendőr volt. Lásd az ő neve alatt.) Elvégezte a gépkocsivezetői tanfolyamot, de mint csendőr gyermeke sehol nem kapott munkát. Végül a 7-es számú szolnoki közlekedési vállalat újsághirdetésére jelentkezett a cég műszaki osztályának vezetőjénél, Dögei Ferencnél. Az, a jelentkező nevét hallva azonnal rákérdezett: "Magának az apja csendőr volt?" János már az ajtó felé tekintgetett, mert tudta, hogy ezen kérdés után a kirúgás következik. S mivel tudta, hogy káderlapjában úgylis benne áll, ezért megvallotta, hogy igen, csendőr volt az édesapja. S mikor az osztályvezető felállt az asztalától, s hozzá lépve azt mondta, "Én a maga apjától kaptam egy akkora pofont, hogy a nyál is kibuggyant a számon", János már a menekülés módját leste. De nagy meglepetésére, a kirúgás helyett az osztályvezető így folytatta: "Én annak a pofonnak köszönhetem, hogy nem lettem címzetes csavargó és ma itt ülök ebben az irodában." S kezet fogva vele vállon veregette, és hozzátette: "Fel van véve, és ha akármilyen baja lenne, csak jöjjön hozzám bizalommal." A gépkocsivezetés mellett a nagykörúti focicsapat tagja, majd edzője is volt. Mikor kishúga meghalt, szülei minden követ megmozgattak, hogy Jánost családjával Kanadába kihozathassák. Mivel az engedély megadása főként a szolnoki hatóságok véleményétől függött, és a szolnokiak emlékeztében édesapja is szeretett személyként élt, s őt magát is szerették és tisztelték a focicsapatért végzett munkája miatt (a rendőrpapancsnak, Goda János is focistája volt), az abban az időben csodával határos módon megkapták a kivándorlási engedélyt. 1970 óta él Kanadában. Édesapja várományosaként őt is vitézzé avatták. Leányuk, Eszter magyar férjével (Farkas Győző) és három gyermekükkel szintén Kanadában él, míg fiúgyermekük, János feleségével és két fiával Ausztráliában talált új életet.

Másik fia, Hangodi Lajos, Magyarországon maradt; 2014 januárjában halt meg, 76 éves korában, az élet harcai által megtörve. Kivételes festő/rajzoló tehetségét már ifjúkorában felismerték, és a szolnoki művésztelep ország-hírű festőművésze, Chiovini Ferenc beajánlotta a Képzőművészeti Akadémiára, de felvételét csendőrszármazása miatt megtagadták és művészi pályafutását lehetetlenné tették, ami roppant nagy fájdalmat és csalódást okozott neki, és hazánkat is megszegényítette. A híres budapesti műszerézmesternél, Horvát Károlynál szerzett motorszerelői és műszerészi oklevelet, s ezen szakmával keresve kenyerét családja számára. Csak élete végén, a rendszerváltás után térhetett vissza a művészi pályára, melyen többszörösen nyert díjakat kiállításaiival, könyvillusztrációival. Leánya Ausztriában él, fia pedig Magyarországon, s mint magyar katona két évet szolgált Afganisztánban.

Hangodi Lajos „Tiborc” képével a kommunizmus áldozatává vált magyar parasztnak állított emléket, akinek fiaiból a csendőrök is kikerültek. A kép a család féltve őrzött kincse.

